

Introductie: De eerste grietman komt naar de scholen - 500 jaar Ooststellingwerf

In het kort wordt hieronder de geschiedenis van (Oost-) Stellingwerf tussen 1500 en 1517 aangegeven t.b.v. het vertelmuziektheater 'De eerste grietman komt naar de scholen'. Deze informatie kan worden gebruikt om de ongeveer 45 minuten durende voorstelling van de histotolk en het muzikale duo Mariana in te leiden.

1500 – Stellingwerf wordt ingedeeld bij de provincie Friesland

Van 1309 tot ongeveer 1500 was Stellingwerf een zelfstandig boerenrepubliekje, dat wel de Vrije Natie der Stellingwerven werd genoemd.

In 1498 werd Albrecht van Saksen officieel 'heer' over Oostergo, Westergo, Zevenwouden en ook Stellingwerf. De eerste drie gebieden kreeg hij toen helemaal in handen. Daarna stuurde hij een leger naar Stellingwerf. In september 1500 sloeg dat leger z'n tenten op bij Oldeberkoop. Een verzetsgroep van Stellingwervers viel aan, maar veldheer Wilwold von Schaumburg z'n mannen wisten de strijd al snel in hun voordeel te beslechten. Von Schaumburg liet vertegenwoordigers uit de verschillende dorpen bij zich komen. De Stellingwervers moesten onderdanen zijn van Albrecht van Saksen en men moest per huis een fikse boete betalen. In 1504 werd Stellingwerf, dat toen nog niet verdeeld was in Oost- en Weststellingwerf, een Friese grietenij ('gemeente').

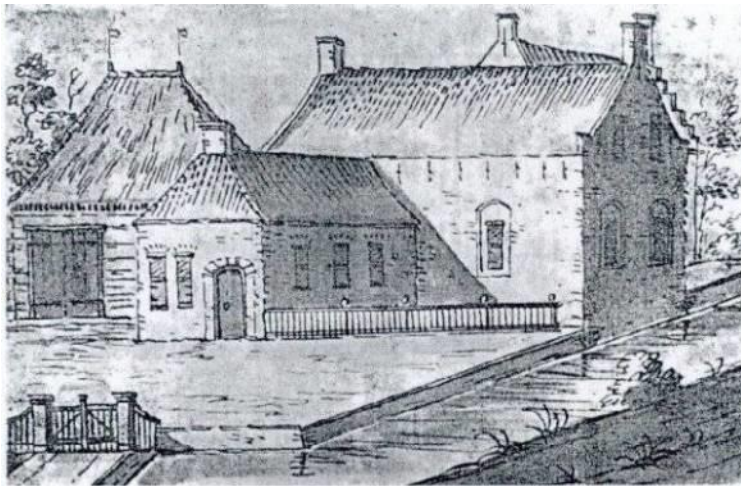
Hertog Albrecht van Saksen

In september 1500 sloeg het leger van Albrecht van Saksen zijn kamp op bij Oldeberkoop. Misschien was dat wel op de Delleboersterheide!

1517 – Stellingwerf wordt verdeeld in de grietenijen Stellingwerf-Oosteinde en Stellingwerf-Westeinde

Lyckele Ebelens of Eebles was vanaf 1505 de eerste grietman ('burgemeester') van Stellingwerf, en in dienst van George, zoon van Albrecht. In 1515 verkocht George Friesland aan Karel V, hij zorgde ervoor dat Floris van Egmond stadhouder werd. Lyckele Ebelens bleef George en Karel V steeds trouw, ook toen de hebzuchtige hertog van Gelre heel Friesland in handen wilde krijgen. De Geldersen plunderden in 1514 Lyckeles stins onder Nijeholtpade, en vernielden die zelfs in 1515.

De stins van de eerste grietman van Stellingwerf, Lyckele Ebelens, stond in Nijeholtpade

Op 18 februari 1517 maakte de nieuwe stadhouder Lyckele Ebelens niet alleen grietman van Schoterland, maar ook van westelijk Stellingwerf. Dat gebeurde als een vorm van beloning en compensatie voor de geleden schade. Zijn grietmanschap werd bovendien erfelijk. In 1524 bevestigde Karel V alles nog eens. Als familienaam kwam 'Lycklama à Nijeholt' in gebruik.

1517 – 1646: In deze periode is vermoedelijk Oldeberkoop de hoofdplaats van de gemeente Johannes Koenes wordt in of na 1517 vermoedelijk de eerste grietman van Ooststellingwerf. Het is tot nu toe niet bekend in welk jaar hij dat geworden zou zijn, en ook niet voor hoe lang. Helaas is over hem sowieso weinig bekend, ook niet waar hij woonde. Datzelfde geldt ook voor zijn eerste opvolgers. In 1581 is Johannes ter Wischa grietman. Hij is op 10 maart 1609 gestorven en begraven in Oldeberkoop. Daar heeft hij waarschijnlijk ook gewoond, zodat aangenomen kan worden dat Oldeberkoop toen de zetel van het bestuur was. Ter Wischa werd opgevolgd door Marcus Lyclama à Nijeholt (1610-1624), Eyso Lyclama à Nijeholt (1624-1639) en Dirk van Baerdts vanaf 1639. Van deze drie is de woonplaats in onze gemeente niet bekend. Wel weten we dat ze de grietenij Ooststellingwerf wisselden voor die van Weststellingwerf. Van Suffrides Lyclama à Nijeholt is bekend dat hij grietman was van 1639 tot in 1646. Hij woonde in Oldeberkoop en maakte zijn testament op 1 december 1643 in het 'Regthuis' in Oldeberkoop. Hij werd opgevolgd door Jacobus van Oenema, die al in 1646 overleed.